

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Sžo/81/2013
Identifikačné číslo spisu:	1012200450
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1012200450.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Zdenky Reisenauerovej v právnej veci žalobcu: Borsodi Tranzit Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, so sídlom Jászi. O. u. 3, 3600 Ózd, IČO: Cg.05-09-017581, Maďarská republika, zastúpený JUDr. Ladislavom Csákóom, advokátom so sídlom Hviezdoslavova 4, Rožňava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 13837-2/2012-BA z 31. januára 2012, na odvolanie žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. júna 2013, č. k. 26S/11/2013-47, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 13. júna 2013, č. k. 26S/11/2013-47, **p o t v r d z u j e .**

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania vo výške 165,58 € do rúk právneho zástupcu žalobcu JUDr. Ladislava Csákóa, do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 13. júna 2013, č. k. 26S/11/2013-47, podľa § 250j ods. 2 písm. d) O.s.p. zrušil rozhodnutie žalovanej z 31. januára 2012, číslo 13837-2/2012-BA a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 902,19 €.

Preskúmaným rozhodnutím žalovaná ako odvolací správny orgán zmenila výrok rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky v Topoľčanoch z 11. augusta 2011 číslo 32062-17/2011-TO tak, že vypustila text „...§ 210 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení...“ a doplnila text „...§ 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení...“, a v zostávajúcej časti rozhodnutie potvrdila. Podľa rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka v Topoľčanoch z 11. augusta 2011 číslo 32062-17/2011-TO podľa § 210 ods.1 písm. a) zákona o sociálnom poistení pánovi R. V., občanovi Maďarskej republiky, nar. X. júna XXXX, vzniklo dňa 12. decembra 2007 povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že vo výrokovej časti rozhodnutia správny orgán rieši otázku vzniku takéhoto poistenia podľa § 20 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), v zmysle ktorého povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca vzniká fyzickej osobe v pracovnom pomere odo dňa vzniku pracovného pomeru a zaniká dňom skončenia pracovného pomeru. V ďalšej časti odôvodnenia však už správny orgán neuviedol, ako citované ustanovenie v danej veci aplikoval. Z preskúmaného rozhodnutia nie je zrejmé, na základe čoho správny orgán konštatoval, že menovanému dňa 12. decembra 2007 vznikol pracovný pomer na základe jeho vyslania žalobcom a medzi kým mal tento pracovný pomer vzniknúť, keď v administratívnom spise sa údaj o tomto pracovnom vzťahu nenachádza. Správny orgán skúmal, právo ktorého štátu treba v danej veci použiť, ale nezaoberal sa otázkou, na základe akých skutočností, úvah a ustanovení hmotnoprávnych predpisov dospel k záveru, že zamestnancovi žalobcu pánovi R. V. dňa 12. decembra 2007 vzniklo povinné poistenie. Z rozhodnutia správneho orgánu tiež nevyplyva na základe ktorého ustanovenia právneho predpisu rozhodol. Podľa názoru krajského súdu týmto postupom žalovaná aj správny orgán prvého stupňa znemožnili žalobcovi, aby mohol z rozhodnutia zistiť, či, kedy a na základe akého zákonného ustanovenia mu povinné poistenie vzniklo alebo zaniklo.

Proti rozsudku krajského súdu podala včas odvolanie žalovaná a žiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietala, že žalobca je agentúrou dočasného zamestnávania so sídlom v Maďarsku, a dotknutý zamestnanec žalobcu (v konkrétnom prípade pán R. V., nar. X. R. XXXX) vykonával práce v období uvedenom v prílohe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov na území Slovenskej republiky v spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r.o., Bánovce nad Bebravou, a preto bolo nevyhnutné určiť uplatniteľný právny poriadok na základe príslušného koordinačného nariadenia a následne ho aplikovať na vznik, resp. zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti. Uviedla, že všeobecné pravidlo, na základe ktorého sa určí v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatniteľné právo, je uvedené v článku 13 (2) (a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971, o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov („ďalej len nariadenie“), na základe ktorého zamestnanec zvyčajne podlieha systému sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom vykonáva svoju činnosť, a to aj napriek skutočnosti, že má bydlisko na území iného členského štátu, alebo že sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo jednotlivca, ktorý ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu. Z tejto všeobecnej zásady nariadenie ustanovuje výnimky v článku 14 (1) (a), ktorý sa vzťahuje na vyslaných zamestnancov a v článku 17 nariadenia. Článok 14 (1) (a) nariadenia upravuje inštitút vyslania. Zamestnanci sa počas doby vyslania preukazujú v štáte vykonávania zamestnania formulárom E 101 (potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve), ktorý vystaví vysielajúci štát, a na základe ktorého zamestnanec podlieha naďalej právnym predpisom vysielajúceho štátu, ak ho zamestnávateľ dočasne vyslal vykonávať činnosť na územie iného členského štátu (prijímajúci štát). Zamestnancovi žalobcu vysielajúci štát (teda Maďarsko) nevystavil formulár E 101a výnimka podľa článku 17 nariadenia, ktorú by po vzájomnej dohode s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky mohol udeliť vecne príslušný úrad v Maďarsku, tiež nebola udelená. Z tohto dôvodu žalovaná nebola oprávnená pri určení uplatniteľnej legislatívy vychádzať z článku 14 (1) (a) nariadenia. Na túto skutočnosť žalovanú upozornila listom z 30. novembra 2009 maďarská inštitúcia sociálneho zabezpečenia „Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP), Nemzetközi és Európai Integrációs Főosztály, Budapešť“. Žalovaná preto dospela k názoru, že sa na uvedeného zamestnanca žalobcu, ktorý v období od 12. decembra 2007 do 31. decembra 2007 vykonával činnosť na území Slovenskej republiky, vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia právny poriadok Slovenskej republiky. V danom prípade považovala za postačujúce, že vykonával práce na území iného členského štátu Európskej únie bez ohľadu na skutočnosť, že jeho pracovný pomer vznikol podľa maďarských právnych predpisov. Podľa názoru žalovanej na zamestnanca žalovanej sa vzťahoval osobný rozsah nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti podľa § 14, § 15 a § 19 zákona o sociálnom poistení. Navyše, žalobca nebol rozhodnutím a postupom žalovanej ukrátený na svojich právach, čo je nevyhnutným predpokladom na podanie žaloby.

Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej navrhol napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdiť ako vecne správny a žiadal priznať právo na náhradu trov konania za podanie vyjadrenia vo výške 165,58 €. Uviedol, že rozhodnutím žalovanej bol na svojich právach ukrátený už len tým, že odvodová povinnosť by bola v Maďarsku a na Slovensku rozdielna, čím sa dotýka jeho ústavou garantovaného práva vlastníť majetok. Podľa jeho názoru žalobca splnil podmienky, uvedené vo výnimke, v zmysle ktorej podľa nariadenia podlieha predpisom prvého členského štátu, ak predpokladané trvanie práce zamestnanca na Slovensku neprekročí 12 mesiacov. Nevyplnenie formulárov, na ktoré poukazuje žalovaná, označil za formálny administratívny dôvod, ktorý možno konvalidovať.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10, § 246c a § 250ja O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie žalovanej nebolo podané dôvodne.

Podľa § 247 ods. 1 O.s.p. podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu.

Sociálne poistenie zamestnancov, pohybujúcich sa v rámci Európskej únie v relevantnom období upravovalo nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie“).

V zmysle II. hlavy, článku 13 (9) ods. 1 nariadenia osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu.

Podľa článku 13 (9) ods. 2 písm. a) nariadenia sa články 14 až 17 vzťahujú na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu.

Podľa článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia článok 13 ods. 2 písm. a) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami: osoba, ktorá je zamestnaná na území členského štátu podnikom, pre ktorý zvyčajne pracuje, a ktorá je vyslaná týmto podnikom na územie iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu pre tento podnik, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce neprekročí 12 mesiacov a že nie je vyslaná s cieľom, aby nahradila inú osobu, ktorá ukončila dobu svojho vyslania.

Zo spisov vyplýva, že žalobca žiadal o preskúmanie rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým rozhodnutím jej pobočky o vzniku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti pánovi R. V., občanovi Maďarskej republiky, zamestnancovi žalobcu, s účinnosťou od 12. decembra 2007.

Pred posudzovaním vecnej správnosti rozsudku súdu prvého stupňa musel odvolací súd skúmať, či žalobca bol rozhodnutím a postupom žalovanej ukrátený na svojich právach, čo je podľa názoru žalovanej nevyhnutným predpokladom na podanie žaloby.

Rozhodnutie žalovanej deklaruje vznik sociálneho poistenia k určitému dňu vo vzťahu k zamestnancovi žalobcu, čo má priamy dopad na povinnosti žalobcu ako zamestnávateľa tohto zamestnanca podľa zákona o sociálnom poistení (napr. ako platiteľa poistného), a preto predmetom súdneho preskúmania je rozhodnutie, ktorým môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti žalobcu priamo dotknuté.

V konaní bolo sporné, či zamestnanec žalobcu, ktorý vykonával na základe Zmluvy o dočasnom

pridelení pracovníkov na území Slovenskej republiky prácu v období od 12. decembra 2007 do 31. decembra 2007, podlieha v oblasti sociálneho zabezpečenia právnym predpisom Slovenskej republiky alebo právnym predpisom Maďarska.

Z dôvodov rozhodnutia žalovanej súd zistil, že žalobca je personálnou agentúrou so sídlom v Maďarsku, ktorá na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov prideľovala svojich zamestnancov prijatých v Maďarsku na výkon činností na území Slovenskej republiky v spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r. o. so sídlom v Bánovciach nad Bebravou, Partizánska ul. č. 73.

Na základe uvedenej Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov vykonával pán A. U. činnosť na území Slovenskej republiky od 12. decembra 2007. Vysielajúci štát mu však nevystavil formulár E 101, na základe ktorého by tento zamestnanec podliehal právnemu poriadku vysielajúceho štátu, teda Maďarska, a ktorý by zbavil zamestnanca a zamestnávateľa plniť povinnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia v členskom štáte, v ktorom vykonával činnosť.

Na podklade uvedených skutočností žalovaná vyslovila názor, že na pána R. V. sa vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia od 12. decembra 2007 právny poriadok Slovenskej republiky s odkazom na článok 13 (2) (a) nariadenia, teda jeho použitie odôvodňuje všeobecné pravidlo, určujúceho uplatniteľnú legislatívu podľa miesta výkonu práce.

Odvolací súd však dospel k záveru, že žalovaná nepostupovala v konaní tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav vecí.

Možno súhlasiť s právnym názorom žalobcu, podľa ktorého sa považuje za formalitu vystavenie formulára E 101, o čom svedčí už aj názov článku 11 vykonávacieho nariadenia č. 574/72 (formality v prípade vyslania zamestnanca na iné miesto podľa článku 14 ods. 1 a 14b 81 nariadenia a v prípade dohôd uzatvorených v súlade s článkom 17 nariadenia). V žiadnom prípade však nemožno bez ďalšieho skúmania podmienok (upravených v rozhodnutí Správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000) vysloviť záver, podľa ktorého ak vysielajúci štát zamestnancovi nevystavil formulár E 101, dokladujúci skutočnosť, že na jeho základe dotknutý zamestnanec podlieha legislatíve vysielajúceho štátu, sa na zamestnanca vzťahuje právny poriadok Slovenskej republiky.

Žalovaná charakteru formulára E 101 dostatočnú pozornosť nevenovala. Z rozhodnutia správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000 (ďalej len „rozhodnutie správnej komisie č. 181“) bodu 6 vyplýva, že formulár E 101 by bolo vhodnejšie vydať pred začatím danej doby; môže však byť vydané počas tejto doby alebo dokonca po jej uplynutí, v takom prípade môže mať retroaktívny účinok.

Z uvedeného možno vyvodit', že formulár E 101 je možné vydať i po uplynutí doby vyslania, a preto žalobkyňa bola povinná dôsledne sa zaoberať aj podmienkami pre uplatňovanie článku 14 ods. 1 nariadenia a spolupracovať s príslušnou maďarskou inštitúciou, ktorá povinnosť jej vyplýva nielen z nariadenia (čl. 84 a čl. 86), ale tiež z predmetného rozhodnutia správnej komisie č. 181.

V nadväznosti na tieto skutočnosti mala žalovaná tiež zisťovať právne postavenie inštitúcie „Országos Egészségbiztosítási Pénztár" (OEP), s ktorou komunikovala. Tvrdenie žalovanej, že ide o maďarskú inštitúciu sociálneho zabezpečenia, nie je dostatočne doložené. Na č. l. 24 administratívneho spisu sa nachádza list tejto inštitúcie, v záhlaví ktorého je uvedený názov „National Health Insurance Fund" (Národný fond zdravotného poistenia), z čoho vyplývajú pochybnosti o skutočnosti, aký druh poistenia uvedená inštitúcia vlastne vykonáva.

Bez toho, aby žalovaná zisťovala, či OEP je orgánom s rovnakými kompetenciami ako má žalovaná a či je oprávnený vykonávať sociálne poistenie v rozsahu ako má žalovaná podľa zákona o sociálnom poistení, jeho tvrdenia žalovaná vzala za základ svojho rozhodovania, a to bez toho, aby tvrdené

skutočnosti boli preverené dôkazmi.

Nie je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, či registrácia zamestnanca v Maďarsku bola právoplatne zrušená, resp. či také rozhodnutie nebolo následne maďarským súdom zrušené. Z administratívneho spisu vyplýva (č. l. 29 a č. l. 30), že poistný pomer iného zamestnanca žalobcu na základe rozhodnutia maďarského súdu nebol zrušený, a preto bude tiež potrebné overiť si uvedenú skutočnosť v prípade uvedeného zamestnanca. Bez preverenia týchto skutočností žalovaná nemožno rozhodnúť tak, aby sa predišlo dvojitému poisteniu, resp. situácii, že zamestnanec nebude poistený v žiadnom z dotknutých členských štátov.

Okrem uvedených pochybení, žalovaná svojím postupom v správnom konaní odňala tiež možnosť konať pred správnym orgánom zamestnancovi žalobcu pánovi R. V. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Topoľčany z 19. augusta 2011, číslo 32578-19/2011-TO bol uvedenému zamestnancovi žalobcu ustanovený opatrovník na obhajovanie jeho práv z dôvodu, že účastník konania nemôže konať samostatne, pretože jeho pobyt nie je známy. Toto rozhodnutie bolo doručované verejnou vyhláškou podľa § 212 ods. 14 zákona o sociálnom poistení.

Podľa zákona o sociálnom poistení doručenie verejnou vyhláškou použije organizačná zložka Sociálnej poisťovne v prípade, keď účastníci konania alebo ich pobyt alebo sídlo nie sú jej známi (§ 212 ods. 13 zákona o sociálnom poistení). V administratívnom spise sa však na č.l. 16 nachádza zoznam osôb ako príloha listu Národného fondu zdravotného poistenia, Budapešť z 30. novembra 2009, číslo 12-5732/09, v ktorom pod číslom 37, je uvedený aj pán R. V., spolu s dátumom narodenia a adresou. Pobyt účastníka nemohol byť teda pre žalovanú, resp. prvostupňový orgán neznámy, preto neboli splnené podmienky na ustanovenie opatrovníka.

Neuniklo tiež pozornosti odvolacieho súdu, že výrok rozhodnutí správnych orgánov neobsahuje zákonom predpísané náležitosti, lebo nie je v ňom uvedené ustanovenie právneho predpisu, podľa ktorého sa rozhodlo, čo je v rozpore s § 209 ods. 3 zákona o sociálnom poistení.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

V ďalšom konaní bude potrebné, aby žalovaná doplnila dokazovanie naznačeným smerom. Bude nevyhnutné, aby žalovaná postupovala v úzkej spolupráci s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky tak, aby žalobca nebol ukrátený na svojich právach a aby prípadne došlo s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky k dohode o legislatíve uplatniteľnej na daný prípad. Žalovaná bude konať i s účastníkom R. V., ktorého adresa je zrejmá z administratívneho spisu.

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 a § 250k ods. 1 O.s.p tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov za právne služby advokáta podľa § 11 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Advokátovi patrí odmena za jeden úkon právnej služby, a to za vyjadrenie k odvolaniu žalovanej podľa jeho vyčíslenia v sume 165,58 € (130,17 € + 7,81 € paušálnu náhradu hotových výdavkov + 20 % DPH).

Žalobca požiadal aj o náhradu trov za podanie z 11. decembra 2013, ktoré odvolací súd nepokladá za účelne vynaložené na uplatnenie alebo bránenie práva v zmysle § 142 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c O.s.p., pretože v podaní z 11. decembra 2013 žalobca len oznámil, že Najvyšší súd Slovenskej republiky medzitým vydal už viacero rozhodnutí s rovnakým právnym základom, neuvádza žiadne nové relevantné skutočnosti, ktoré by neboli tvrdené už v žalobe, resp. v odvolaní, pričom judikatúra najvyššieho súdu je odvolaciemu súdu známa.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.